

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

**МІНЬКОВСЬКА ІРИНА ІГОРІВНА**

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ  
РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ  
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;  
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата  
юридичних наук**

**Київ – 2025**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

**Науковий керівник**

доктор юридичних наук

**Шкляр Сергій Володимирович,**

Науково-дослідний інститут публічного права,

провідний науковий співробітник

відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт

**Офіційні опоненти:**

доктор юридичних наук, старший дослідник

**Дніпров Олексій Сергійович,**

Київський національний університет будівництва і архітектури,

ректор

доктор юридичних наук, професор

**Шоповал Роман Володимирович,**

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності

Захист відбудеться «14» липня 2025 р. о 9<sup>00</sup> на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «10» червня 2025 р.

Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Обґрунтування вибору теми дослідження.** У сучасних умовах трансформації публічного управління, децентралізації, цифровізації та зростання викликів, пов'язаних із воєнним станом в Україні, питання нормативного, організаційного та інституційного вдосконалення механізмів функціонування освітньої системи, зокрема у сфері повної загальної середньої освіти (далі – ПЗСО), набувають першочергового значення. Одним із ключових елементів забезпечення якості освіти є належне ресурсне забезпечення – інформаційне, науково-методичне, матеріально-технічне, фінансове, кадрове. Саме ці ресурси створюють правове, інфраструктурне, та управлінське підґрунтя для реалізації конституційного права громадян на доступну, безоплатну та якісну освіту.

Попри існування окремих досліджень, присвячених функціонуванню органів публічної влади у сфері освіти, комплексний адміністративно-правовий аналіз ресурсного забезпечення ПЗСО залишається фрагментарним і недостатньо розробленим. Проблематика ресурсного забезпечення потребує переосмислення з позицій саме адміністративного права, як провідної галузі, що регламентує організаційно-правові основи діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, розподілу публічних фінансів, взаємодії між суб'єктами освітньої політики.

Особливу актуальність обрана тематика набуває в контексті запровадження реформи «Нова українська школа», впровадження цифрових платформ управління освітою, розширення фінансової автономії закладів ПЗСО, а також при здійсненні контролю та оцінки ефективності управління публічними ресурсами. Водночас чинне законодавство не забезпечує належного рівня нормативної чіткості в питаннях розмежування повноважень щодо ресурсного забезпечення між державою, органами місцевого самоврядування та самими закладами освіти.

В умовах дії воєнного стану, руйнування інфраструктури, переміщення населення, цифрового розриву між регіонами та загального послаблення спроможності місцевих громад забезпечити стале освітнє середовище, питання удосконалення адміністративного законодавства у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО є не лише теоретично важливими, але й практично невідкладними. Крім того, обрана тематика має чіткий зв'язок із процесами європейської інтеграції України, гармонізації освітнього законодавства з нормами ЄС, реалізацією міжнародних зобов'язань у галузі прав дитини, інклюзивної освіти та сталого розвитку людського потенціалу.

*Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями.* У контексті наукового забезпечення теми слід відзначити, що вітчизняні вчені, такі як В. Авер'янов, Ю. Битяк, М. Бобровський, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, С. Горбачов, О. Грибко, Н. Гришина, О. Джафарова, О. Дніпров, О. Дрозд, Є. Дуліба, І. Жеребило, О. Заплотинська, Д. Карамішев, В. Коваленко, О. Котеньова, В. Крушеніцький, В. Курило, І. Курило, С. Литвинова, Л. Луценко-Миськів, О. Ляшенко, М. Максименко, А. Малиношевська, Ю. Мальований, А. Манжула, Н. Попкова, Т. Ревенко, Є. Соболь, Л. Сорока, І. Хомишин, І. Чимбай, Р. Шаповал та інші, у своїх працях торкалися загальних питань адміністративно-правового регулювання

освіти. Проте саме цілісний, структурований і системно орієнтований аналіз ресурсного забезпечення ПЗСО як інституту адміністративного права ще не знайшов достатнього відображення в науковій літературі.

Отже обрана тема є обґрунтовано актуальною, юридично значущою та науково перспективною. Вона відповідає сучасним пріоритетам державної освітньої та адміністративної політики, враховує національні потреби та міжнародні зобов'язання та має вагоме значення для практики публічного управління в освітній сфері України.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертація узгоджується з основними положеннями Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженої Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р, Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 року № 649-р, Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року № 918-р. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 012005390).

**Мета і завдання дослідження.** *Мета* роботи полягає у комплексному теоретико-правовому осмисленні та науковому обґрунтуванні адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти, з урахуванням національного законодавства, міжнародних стандартів, практики публічного управління з метою формування концептуально цілісного бачення правових, інституційних та організаційних основ удосконалення відповідного адміністративно-правового механізму.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких основних завдань дослідження:

- дослідити адміністративно-правову природу та інституційну сутність ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти як цілісного інституту публічного управління, з'ясувати його системну будову, функціональне призначення, правову структуру та значення в реалізації права на якісну освіту в умовах цифровізації та децентралізації;

- обґрунтувати авторське бачення мети, принципів і завдань ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО, запропонувати їх класифікацію з урахуванням типів ресурсів, рівнів управління та джерел фінансування, а також дослідити способи забезпечення балансу між загальнонаціональною та місцевою освітньою політикою з урахуванням адміністративно-правового підходу;

- проаналізувати чинну нормативно-правову базу ресурсного забезпечення ПЗСО, виявити її фрагментарність і проблеми взаємодії між видами забезпечення (інформаційним, науково-методичним, матеріально-технічним, фінансовим, кадровим), обґрунтувати потребу в уніфікації правового регулювання та підвищенні ролі адміністративного права у систематизації цієї сфери;

- розробити класифікацію видів ресурсного забезпечення ПЗСО з урахуванням їх адміністративно-правових характеристик, джерел походження, форм реалізації, нормативного наповнення, а також запропонувати авторські визначення кожного з основних видів ресурсів як об'єктів правового регулювання у сфері освіти;

- охарактеризувати рівні управління у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО (центральный, регіональний, місцевий, внутрішньоорганізаційний), визначити їх повноваження, адміністративно-правові механізми взаємодії, а також напрями політики у цій сфері з урахуванням чинної системи публічного врядування;

- систематизувати та класифікувати форми і методи адміністративного впливу у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО як юридичних інструментів державної політики, обґрунтувати їх значення для забезпечення законності, підконтрольності, прозорості й ефективності у діяльності публічної адміністрації;

- дослідити адміністративно-правовий статус основних та допоміжних суб'єктів ресурсного забезпечення ПЗСО, зокрема органів виконавчої влади, державних агентств, органів місцевого самоврядування, закладів освіти та партнерських організацій, визначити їх компетенцію, взаємозв'язки та підзвітність у контексті ефективного управління освітніми ресурсами;

- проаналізувати адміністративно-правові механізми ресурсного забезпечення освіти в країнах ЄС і Канади, узагальнити позитивні практики децентралізованого врядування, контролю та прозорості та запропонувати шляхи їх адаптації в українське законодавство з урахуванням особливостей національної системи освіти та публічного управління;

- проаналізувати чинну систему державного контролю у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО, виявити недоліки нормативної бази в частині фрагментарності, централізації та обмеженої результативності, сформулювати пропозиції щодо вдосконалення процедур перевірки, незалежного моніторингу та механізмів відповідальності за порушення у сфері управління ресурсами;

- виявити недоліки чинного адміністративного законодавства щодо притягнення до відповідальності суб'єктів у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО, розробити спеціалізовані адміністративно-деліктні моделі відповідальності для різних категорій суб'єктів, а також запропонувати ефективні механізми досудового врегулювання та превентивного контролю;

- визначити напрями модернізації адміністративно-правової бази у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО з урахуванням викликів воєнного стану, цифровізації та децентралізації, зокрема запропонувати правові інструменти електронного обліку ресурсів, прозорого фінансування, розширення участі громадськості та зміцнення гарантій освітян;

- сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативного регулювання ресурсного забезпечення ПЗСО, зокрема у сферах інформаційного, науково-методичного, матеріально-технічного, кадрового та фінансового забезпечення, враховуючи потребу в гнучких механізмах управління, оцінювання ефективності та забезпечення прав учасників освітнього процесу.

*Об'єктом дослідження є система суспільних відносин, що виникають у процесі реалізації публічної політики у сфері повної загальної середньої освіти,*

пов'язаних із правовим забезпеченням, управлінням і використанням ресурсів закладами освіти.

*Предметом дослідження* є адміністративно-правові засади ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти, включаючи норми права, правовідносини, управлінські механізми, суб'єктів правозастосування, форми та інструменти правового впливу на забезпечення доступності та якості освітніх послуг.

**Методи дослідження.** Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів пізнання, які забезпечили всебічне, об'єктивне і системне вивчення адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. Використання різних методів дало змогу виявити внутрішні закономірності цього явища, дослідити його структурні елементи, правову природу, функціональні взаємозв'язки та сформулювати практичні пропозиції з удосконалення нормативно-правового регулювання у цій сфері. Зокрема *логіко-семантичний* метод застосовано для з'ясування категоріального апарату дослідження, у тому числі понять «ресурсне забезпечення», «адміністративно-правовий механізм», «сфера повної загальної середньої освіти», а також для формулювання авторського визначення ключових термінів (розділ 1.1–1.2). Метод *системного аналізу* дозволив дослідити структуру ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО, розглянути взаємозв'язки між його видами (фінансовим, матеріально-технічним, інформаційним, науково-методичним і кадровим), з'ясувати роль суб'єктів управління в реалізації функцій у цій галузі (розділ 1.3). *Формально-юридичний* метод використано для аналізу чинного законодавства України у сфері загальної середньої освіти, підзаконних актів, програмних документів, а також проєктів нормативно-правових актів, що регулюють питання ресурсного забезпечення (розділ 2.1–2.2). Метод *документального аналізу* застосовувався для дослідження міжнародно-правових актів, освітніх стратегій, постанов Кабінету Міністрів України, висновків Рахункової палати, аналітичних матеріалів міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ЄС, OECD) та звітів українських органів виконавчої влади (розділ 3.1). *Порівняльно-правовий* метод надав можливість дослідити позитивний досвід Європейського Союзу та Канади у сфері нормативного забезпечення освітніх ресурсів та оцінити можливості його імплементації в українське адміністративне законодавство (розділ 3.1). *Структурно-функціональний* метод застосовано для дослідження повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють функції з управління ресурсним забезпеченням ПЗСО, а також для виокремлення механізмів координації між ними (розділ 2.2, 3.2). Метод *правового моделювання* та *прогностичний метод* використано при формулюванні авторських пропозицій щодо удосконалення адміністративно-правового механізму ресурсного забезпечення повної загальної середньої освіти, у тому числі з урахуванням процесів цифровізації, адміністративно-правового режиму воєнного стану, фінансової децентралізації та викликів управлінської спроможності громад (розділ 3.4). *Функціонально-правовий* метод був задіяний під час визначення критеріїв ефективності державного контролю, юридичної відповідальності суб'єктів у сфері

ресурсного забезпечення та нормативного вдосконалення існуючої правової бази (розділ 3.2–3.3). У цілому застосування зазначених методів дало змогу сформуванню комплексне наукове бачення адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення ПЗСО та запропонувати обґрунтовані концептуальні підходи до вдосконалення правового регулювання у цій сфері.

*Нормативно-правове підґрунтя* дослідження становить сукупність актів національного та міжнародного права, що визначають адміністративно-правовий режим ресурсного забезпечення повної загальної середньої освіти в Україні. Базовими документами виступають Конституція України, закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про місцеве самоврядування в Україні», а також Бюджетний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення. Особливе значення мають акти Кабінету Міністрів України, зокрема постанови, якими затверджено порядок формування освітньої субвенції, порядки забезпечення підручниками, умови оплати праці педагогів тощо. У контексті євроінтеграційних процесів важливим джерелом виступають міжнародні нормативні акти, ратифіковані Україною, зокрема Конвенція ООН про права дитини (1989), Загальна декларація прав людини (1948), а також рекомендації ЮНЕСКО та Ради Європи щодо фінансування, управління й доступності якісної освіти.

*Науково-теоретичне підґрунтя* дослідження сформоване на основі комплексного опрацювання праць провідних учених у галузі адміністративного права, освітнього права, теорії держави і права, теорії публічного управління. Окремо враховано напрацювання в галузі освітньої політики, публічного адміністрування та адміністративного менеджменту в системі освіти, а також наукові підходи до питань фінансування, кадрового забезпечення, цифровізації освітнього процесу й організації адміністративного нагляду в цій сфері. У процесі аналізу також залучено праці зарубіжних авторів у межах порівняльно-правового аналізу систем освітнього управління ЄС та Канади.

*Інформаційну та емпіричну основу* дослідження становлять довідкові та періодичні видання, статистичні матеріали, офіційні звіти та огляди, що публікуються державними органами влади. У дослідженні також проаналізовано тексти судових рішень адміністративних судів щодо спорів у сфері освітнього фінансування та ресурсного забезпечення. Окрему емпіричну складову становлять результати опитувань та фокус-групових досліджень, проведених серед представників органів місцевого самоврядування, керівників закладів загальної середньої освіти та освітніх управлінців.

**Наукова новизна отриманих результатів** полягає у здійсненні комплексного аналізу адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти в Україні в умовах трансформацій публічного управління та децентралізації, що дало змогу вперше обґрунтувати авторське бачення категоріального апарату, правової природи, структури, змісту та механізмів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин відповідної сфери, а також розробити конкретні пропозиції щодо удосконалення законодавства України. У результаті проведеного дослідження сформовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

*вперше:*

- обґрунтовано авторське визначення поняття «адміністративно-правові засади ресурсного забезпечення ПЗСО», що охоплює систему правових норм, принципів, суб'єктів, форм, процедур та інструментів адміністративного права, спрямованих на створення умов для забезпечення освітнього процесу матеріальними, фінансовими, кадровими, науково-методичними та інформаційними ресурсами;

- визначено авторську класифікацію видів ресурсного забезпечення ПЗСО з позицій адміністративного права, що включає: фінансове, кадрове, матеріально-технічне, інформаційне, науково-методичне;

- обґрунтовано систему суб'єктів ресурсного забезпечення ПЗСО як публічно-правових учасників освітнього процесу, що мають адміністративно-правовий статус та відповідні повноваження: центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, керівники закладів освіти, інститути післядипломної освіти, агентства з якості освіти;

- обґрунтовано наукову позицію щодо потенціалу досудового врегулювання спорів і превентивних заходів, зокрема медіації, як ефективного механізму попередження юридичної відповідальності суб'єктів ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО;

- обґрунтовано доцільність уніфікації цифрових платформ у системі ПЗСО через створення нормативно визначеної державної освітньої платформи з єдиним правовим статусом, інтегрованої до механізмів публічного управління;

- запропоновано зміни до законодавства України (у тому числі до статті 52 Закону України «Про повну загальну середню освіту», до постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088, постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 373, Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом МОН України від 15.04.1993 № 102), що спрямовані на вдосконалення правового регулювання фінансово-організаційних засад ресурсного забезпечення у ПЗСО, які викладені у додатках до дисертації;

*удосконалено:*

- підхід до адміністративно-правового врегулювання механізму обрахунку контингенту учнів, як основи фінансування освітньої субвенції шляхом пропозиції двох альтернативних моделей нормативного вирішення: через зміну Інструкції з тарифікації та постанови Кабінету Міністрів України №1088;

- наукові підходи до розуміння компетенції органів публічної адміністрації у сфері ресурсного забезпечення освіти, зокрема запропоновано удосконалення розмежування повноважень між державою та органами місцевого самоврядування в умовах децентралізації;

- адміністративно-правове трактування процедур оновлення нормативної бази щодо матеріального стимулювання педагогів, зокрема в частині недосконалості постанови Кабінету Міністрів України № 373 та необхідності врахування ризиків роботи в умовах воєнного стану;

- підхід до адміністративно-правового регулювання розподілу освітньої субвенції шляхом внесення пропозицій щодо вдосконалення методики обрахунку освітніх витрат та забезпечення правової визначеності на міжбюджетному рівні;

- підходи до класифікації нормативно-правових актів у сфері ресурсного забезпечення освіти, з урахуванням ієрархії джерел права та галузевої спеціалізації (адміністративне, фінансове, освітнє право);

*дістало подальшого розвитку:*

- підхід до нормативного оновлення політики у сфері забезпечення підручниками в ПЗСО з урахуванням принципів уніфікації, економічної доцільності та стандартизації змісту навчальних матеріалів;

- наукові висновки щодо реформування системи науково-методичного забезпечення ПЗСО, зокрема через поетапне делегування функцій закладів передвищої освіти (обласних інститутів післядипломної освіти) до провідних закладів вищої освіти;

- наукові положення щодо гармонізації норм про публічні закупівлі в контексті ефективного та прозорого адміністративного забезпечення матеріально-технічних потреб системи ПЗСО;

- концептуальні засади державного контролю у сфері ПЗСО, що охоплюють системні механізми оцінки ефективності та законності розподілу й використання освітніх ресурсів, із залученням функцій Рахункової палати, Державної служби якості освіти, а також органів місцевого самоврядування;

- наукове розуміння відповідальності суб'єктів ресурсного забезпечення, зокрема її адміністративно-правової природи, підстав притягнення, організаційно-процесуальних аспектів притягнення до відповідальності за неналежне використання освітніх ресурсів;

- використання зарубіжного досвіду (зокрема країн ЄС і Канади) у сфері правового регулювання ресурсного забезпечення освіти, з позицій імплементації принципів автономії шкіл, підзвітності та цільового фінансування;

- розуміння впливу цифровізації освіти на формування нових адміністративно-правових викликів і потребу адаптації нормативного регулювання до цифрових форм ресурсного забезпечення (електронні платформи, цифрові підручники, онлайн-звітність, IT-інфраструктура тощо).

**Практичне значення отриманих результатів** полягає у можливості їхнього безпосереднього використання в різних сферах діяльності, пов'язаних з удосконаленням адміністративно-правового забезпечення сфери повної загальної середньої освіти, зокрема у:

- *правотворчій сфері* – запропоновані в дисертації проекти нормативно-правових змін (зокрема зміни до статті 52 Закону України «Про повну загальну середню освіту», до постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088, постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 373, Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом МОН України від 15 квітня 1993 р. № 102) можуть бути використані під час вдосконалення чинного законодавства у частині нормативного регулювання інформаційного, науково-методичного та матеріально-технічного, фінансового, кадрового забезпечення ПЗСО;

- *нормотворчій діяльності органів місцевого самоврядування* – результати дослідження можуть бути використані для розроблення та прийняття регіональних та місцевих цільових програм щодо ресурсного забезпечення закладів ПЗСО, а

також для вдосконалення нормативної бази для територіальних громад у сфері освітньої політики;

– *правозастосовній сфері* – сформульовані в дослідженні пропозиції щодо конкретизації повноважень органів державної влади, органів місцевого самоврядування та керівництва закладів освіти щодо забезпечення ресурсної спроможності шкіл можуть бути використані при підготовці управлінських рішень, оптимізації розподілу бюджетних коштів, підготовці програм розвитку закладів ПЗСО;

– *аналітико-експертній роботі* – сформульовані в дисертації пропозиції можуть слугувати базою для підготовки аналітичних записок, висновків та експертних оцінок, які готуються для органів державної влади, депутатських комісій, освітніх рад та інших зацікавлених суб'єктів (акт впровадження Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації);

– *судовій та правозахисній практиці* – висновки дослідження можуть бути використані під час розгляду адміністративних справ, пов'язаних з оскарженням дій (або бездіяльності) органів державної влади чи місцевого самоврядування щодо фінансування, матеріально-технічного забезпечення або реалізації освітніх прав здобувачів освіти;

– *діяльності інституцій громадського контролю* – результати дослідження можуть застосовуватись громадськими організаціями, батьківськими радами, освітніми моніторинговими групами як аналітична база для оцінювання ефективності ресурсного забезпечення ПЗСО;

– *розробленні стратегічних документів у сфері освіти* – одержані положення можуть бути використані при формуванні стратегій розвитку освіти на державному або регіональному рівнях, у тому числі в рамках реалізації державних політик з децентралізації, цифрової трансформації освіти та розширення автономії шкіл;

– *науково-дослідній сфері* – положення дисертації створюють підґрунтя для подальших міжгалузевих досліджень проблематики правового регулювання освіти в умовах децентралізації, цифровізації та впровадження освітньої реформи «Нова українська школа» (акт впровадження Національної академії правових наук України);

– *освітньому процесі* – напрацьовані в дисертації концептуальні положення можуть бути використані при підготовці лекційних курсів, навчально-методичних матеріалів і підручників з таких дисциплін як: «Адміністративне право» та «Адміністративний процес» (акт впровадження Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого).

**Апробація матеріалів дисертації.** Основні положення та результати роботи оприлюднено та обговорено на чотирьох науково-практичних конференціях: «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 5–6 листопада 2024 року), «Modern Achievements in Legal Science and Practice» (Riga, the Republic of Latvia, March 19–20, 2025), «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року).

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних

джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 243 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 243 найменувань на 25 сторінках.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність вибору теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, окреслено об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано мету й завдання дисертації, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне значення роботи, надано відомості про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

**Розділ 1 «Методологічні засади ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»** складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Сутність та особливості ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* досліджено еволюцію поняття та правову природу ресурсного забезпечення освітньої сфери крізь призму адміністративно-правового регулювання. Зосереджено увагу на історико-правових передумовах формування цієї категорії, її трансформації під впливом соціально-політичних процесів та сучасних викликів децентралізації і цифровізації освіти. Запропоновано авторське тлумачення ресурсного забезпечення як цілісного комплексу взаємопов'язаних матеріальних, фінансових, кадрових, інформаційних, організаційно-інституційних і правових ресурсів, що функціонують у межах визначених правових режимів. Встановлено, що кожен вид ресурсів має власну адміністративно-правову природу, закріплену у чинному законодавстві, та виконує системоутворюючу функцію у забезпеченні державного стандарту повної загальної середньої освіти. Розкрито ключові ознаки адміністративно-правового характеру цієї діяльності: нормативна визначеність, індикативність ефективності, підзвітність органів публічної влади та процедурність управлінських дій. Доведено, що саме через механізми адміністративного права держава реалізує контроль, розподіл і використання ресурсів у сфері ПЗСО, що підтверджує центральне місце цього інституту в публічному управлінні освітою.

У підрозділі 1.2 *«Мета, принципи, завдання ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* проаналізовано телеологічний вимір адміністративно-правового регулювання ресурсного забезпечення в системі загальної середньої освіти. Зроблено акцент на формулюванні мети ресурсного забезпечення як реалізації державної політики щодо забезпечення якісної, безоплатної та доступної освіти для всіх громадян України.

Обґрунтовано систему провідних принципів (законності, ефективності, прозорості, інклюзивності, субсидіарності, орієнтованості на потреби здобувачів освіти), які повинні бути інтегровані у всі рівні та етапи ресурсного забезпечення. Проаналізовано типові порушення принципів у практиці освітнього адміністрування, що знижують ефективність освітньої політики.

Розкрито завдання ресурсного забезпечення як функціональних напрямів діяльності органів публічної влади, зокрема: забезпечення освітньої інфраструктури, розвиток кадрового потенціалу, впровадження електронних сервісів, забезпечення інклюзивного підходу. Проведена класифікація завдань

дозволила систематизувати управлінські дії за видами ресурсів, рівнями управління, функціональним призначенням, джерелами фінансування та термінами реалізації, що значно підвищує адміністративну керованість і прогнозованість в освітній сфері.

У підрозділі 1.3 *«Нормативно-правові засади ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* досліджено структуру чинної нормативно-правової бази України у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО з позицій системності, ієрархії джерел та специфіки регулювання окремих видів ресурсів.

Запропоновано авторське визначення нормативно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти як комплексу юридичних норм, що регулюють правовий статус суб'єктів забезпечення, механізми розподілу та використання ресурсів, процедури контролю та відповідальності у сфері загальної середньої освіти. Розглянуто функціональну триєдність основних елементів ресурсного забезпечення – інформаційного, науково-методичного та матеріально-технічного – із наданням їх дефініцій, аналізом функцій і правових механізмів їх реалізації. Встановлено, що саме взаємодія цих елементів з кадровим і фінансовим ресурсом формує єдину модель нормативно-правового забезпечення якості освіти. Окреслено законодавчі прогалини та проблемні аспекти адміністративного впливу на окремі компоненти ресурсного забезпечення, що вимагає удосконалення підходів до їх нормативного врегулювання. Висновується, що нормативно-правові засади повинні не лише закріплювати правові режими управління ресурсами, а й забезпечувати адаптивність освітньої системи до змін у сфері публічної політики.

**Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»** складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Види ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* здійснено комплексне дослідження класифікаційних підходів до систематизації ресурсів у сфері ПЗСО з позицій адміністративного права. Проаналізовано методологічні засади поділу ресурсів, зокрема галузевий, функціональний та правовий підходи, які відображають багатовимірність управлінських, нормативних і організаційних аспектів забезпечення освітньої діяльності.

Розкрито критерії юридичної диференціації видів ресурсів та запропоновано авторську класифікацію, що охоплює фінансове, кадрове, матеріально-технічне, інформаційне та науково-методичне забезпечення. Кожен вид ресурсу подано як адміністративно-правову категорію, яка функціонує в межах публічного управління на основі чинного нормативного регулювання та системи правових гарантій. Визначено джерела фінансування, моделі розподілу ресурсів, засади кадрового наповнення та особливості матеріально-технічного забезпечення закладів ПЗСО, а також проаналізовано зарубіжний досвід, що дозволяє адаптувати успішні моделі до національного правового простору.

У підрозділі 2.2 *«Рівні та напрями ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* обґрунтовано структурно-ієрархічний характер системи ресурсного забезпечення ПЗСО, що проявляється у розмежуванні функціональних рівнів управління – державного, регіонального, місцевого та внутрішньоорганізаційного. Надано авторське визначення понять «рівень» і

«напрям» стосовно ресурсного забезпечення у контексті адміністративного права, розкрито їхній зміст як організаційно-функціональних категорій. Проаналізовано суб'єктний склад кожного рівня із визначенням компетенцій, повноважень і відповідальності, що реалізуються у межах адміністративно-правового статусу. Виокремлено основні напрями ресурсного забезпечення – фінансовий, матеріально-технічний, кадровий, інформаційний та науково-методичний і обґрунтовано їхню взаємозалежність та комплексний вплив на ефективність функціонування освітньої системи. Досліджено зарубіжні моделі вертикальної інтеграції освітнього забезпечення, що можуть бути використані в Україні для підвищення ефективності та підзвітності управлінських рішень.

У підрозділі 2.3 *«Адміністративно-правові форми та методи ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* розглянуто юридичну природу організаційно-управлінської діяльності держави у забезпеченні ПЗСО, зосереджено увагу на теоретичному обґрунтуванні адміністративно-правових форм і методів. Запропоновано авторське визначення зазначених категорій як сукупності зовнішніх правових проявів управлінських рішень (форми) та механізмів реалізації адміністративної волі (методи). Виокремлено п'ять основних форм адміністративно-правового впливу: нормативно-регламентуючі, планово-прогнозні, організаційно-розпорядчі, договірні, контрольні-наглядові. У межах методів застосовано п'ятирівневу класифікацію, що охоплює імперативні, диспозитивні, стимулюючі, координаційні та контрольні способи впливу. Розкрито механізми правового контролю, адміністрування та процедурного забезпечення, що дозволяють реалізувати принципи публічності, прозорості та ефективності у сфері управління освітніми ресурсами. Досліджено практику застосування зазначених форм і методів в Україні, що свідчить про поступове формування цілісної системи адміністративного впливу в галузі освіти.

У підрозділі 2.4 *«Адміністративно-правовий статус суб'єктів ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* обґрунтовано концептуальні підходи до розуміння суб'єктності в адміністративному праві у контексті освітньої політики. Розкрито поняття адміністративно-правового статусу як багатокомпонентної категорії, що включає правоздатність, дієздатність, компетенцію, права, обов'язки, гарантії та відповідальність. Виокремлено типологію суб'єктів: центральні органи виконавчої влади (МОН, Мінфін тощо), регіональні органи управління ПЗСО, органи місцевого самоврядування (представницькі та виконавчі структури), а також заклади ПЗСО як безпосередні виконавці освітніх послуг. Розглянуто правовий статус допоміжних суб'єктів (інклюзивно-ресурсні центри, методичні установи, громадські організації тощо), які забезпечують реалізацію політики ресурсного забезпечення.

Визначено правову природу делегованих повноважень і розкрито динамічний характер взаємодії між суб'єктами на різних рівнях управління. Приділено увагу законодавчій базі, що регламентує статус органів публічної влади в цій сфері, зокрема Закону України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Бюджетному кодексу, рішенням органів місцевого самоврядування. Окреслено проблемні питання правозастосування та визначено напрями удосконалення правового статусу суб'єктів ресурсного забезпечення.

**Розділ 3 «Напрями вдосконалення адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»** складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти та його впровадження в Україні»* представлено комплексне порівняльно-правове дослідження моделей ресурсного забезпечення освіти, апробованих у країнах Європейського Союзу та Канаді. Проаналізовано історико-політичні витоки становлення освітньої політики, що стали фундаментом для розбудови ефективних систем адміністративно-правового регулювання освітніх послуг. Доведено, що модель ЄС вирізняється тенденцією до уніфікації та інтеграції регіональних підходів у межах спільних програм, а канадський підхід демонструє стабільність децентралізованого управління з переважанням повноважень провінцій. Здійснено класифікацію джерел правового регулювання, до яких віднесено як класичні нормативно-правові акти (Конституції, освітні кодекси), так і фінансово-бюджетні механізми, акти виконавчої влади, адміністративно-процедурні норми, судову практику. Важливу увагу приділено аналізу типології моделей управління: централізованих, децентралізованих та змішаних, із прикладами реального функціонування в окремих державах-членах ЄС і провінціях Канади. Розглянуто міжнародні інститути адміністрування освіти, зокрема Європейську Комісію, Агенцію з інклюзивної освіти, Раду міністрів освіти Канади, провінційні міністерства. Окремий блок присвячено вивченню нормативних програм і документів, таких як: Digital Education Action Plan, Horizon Europe, PCEIP, GSN. Підкреслено, що вивчення цих моделей дає можливість виявити ефективні підходи до реалізації державної політики у сфері освіти та окреслити шляхи їх адаптації в українському адміністративно-правовому середовищі. Особливу увагу приділено перешкодам впровадження зарубіжного досвіду в умовах воєнного стану, що обмежує адміністративну мобільність держави, але водночас актуалізує потребу в модернізації повної загальної середньої освіти.

У підрозділі 3.2 *«Державний контроль за здійсненням ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти»* проведено системний аналіз контрольної функції держави у сфері публічного управління освітою. Надано авторські тлумачення понять «нагляд», «контроль», «інспектування» як суміжних, але різнопорядкових інструментів адміністративного впливу. Визначено, що державний контроль у сфері ресурсного забезпечення виступає ключовим гарантом законності та раціонального використання матеріальних, фінансових, кадрових й інформаційних ресурсів, що спрямовуються на реалізацію державної освітньої політики. Розкрито функціональну класифікацію контролю: за суб'єктами (центральної влади, ОМС, Рахункова палата), за об'єктами (заклади освіти, фінансові документи, кадрова політика), за формами (виїзні, камеральні, дистанційні), за періодичністю (регулярні, позапланові), за рівнями управління.

Зроблено акцент на ролі прозорості та звітності як елементів ефективного державного контролю, що відповідають принципам належного врядування. Деталізовано алгоритм здійснення контрольних процедур – підготовки перевірки до післяконтрольного реагування у формі приписів, рекомендацій, притягнення до відповідальності. Розкрито існуючі організаційні моделі (централізована,

децентралізована, громадська, інституційна), що дозволяють гнучко адаптувати контроль до територіальних і функціональних особливостей системи освіти. Здійснено аналіз судової практики, яка засвідчила тенденцію до активізації юридичних спорів навколо процедур контролю, що потребує більш чіткої регламентації адміністративних процедур. Окремо проаналізовано вплив міжнародних зобов'язань України, зокрема в межах асоціації з ЄС, на уніфікацію механізмів державного контролю у сфері освіти.

У підрозділі 3.3 «Особливості юридичної відповідальності суб'єктів ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти» розкрито правову природу адміністративної відповідальності як одного з провідних елементів забезпечення законності у сфері публічного управління освітою. Визначено характерні ознаки адміністративної відповідальності суб'єктів освітнього адміністрування, серед яких: публічно-примусовий характер, урегульованість нормами адміністративного законодавства, превентивна функція, процедурна визначеність. Розмежовано види відповідальності за формою порушення: фінансові зловживання (нецільове використання субвенцій), порушення у сфері кадрового забезпечення (недотримання вимог до професійної кваліфікації), інформаційні порушення (втручання в електронні освітні ресурси), матеріально-господарські (порушення в системі закупівель). Висвітлено коло суб'єктів відповідальності: 1) представники центральних органів влади; 2) керівники органів місцевого самоврядування; 3) директори шкіл; 4) посадові особи закладів освіти; 5) бухгалтери. Розкрито етапи притягнення до відповідальності: фіксація порушення, формування доказової бази, прийняття рішення, оскарження. Проаналізовано практику типових адміністративних справ, зокрема щодо конфлікту інтересів, недотримання порядку витрачання бюджетних коштів, порушення законодавства про публічні закупівлі. Додатково висвітлено превентивні механізми досудового врегулювання – службові розслідування, аудити, службові застереження. Розкрито питання захисту прав добросовісних суб'єктів у разі неправомірного переслідування з боку контролюючих органів.

У підрозділі 3.4 «Удосконалення адміністративного законодавства, яке регулює ресурсне забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти» здійснено аналіз сучасного стану нормативно-правової бази у сфері ПЗСО з позицій ефективності, узгодженості та відповідності актуальним викликам. Визначено поняття «виклик» як змістову категорію, що окреслює реальні проблеми, які перешкоджають реалізації права на освіту. Досліджено та виділено сучасні проблеми: відсутність єдиної дати для визначення кількості учнів як підстави для розподілу фінансування, суперечності в нормативному регулюванні тарифікації, складність механізму субвенційного розподілу, правової актуальності положень про надбавки в межах НУШ. Запропоновано конкретні законодавчі зміни, зокрема: запровадження єдиного порядку обліку учнів, розробку нової методики розподілу освітньої субвенції, перегляд переліку надбавок із урахуванням індексації. Значну увагу приділено викликам цифровізації, зокрема, відсутності єдиного інтегрованого освітнього порталу, недостатній правовій визначеності щодо цифрових ресурсів. Проаналізовано фінансово-організаційні та соціальні аспекти, зокрема: неефективність видавничої політики щодо забезпечення підручниками, вплив

воєнного стану на формування освітнього середовища, нерівність доступу до якісних освітніх послуг. Обґрунтовано необхідність системного перегляду правових механізмів, що регулюють ресурсне забезпечення, з орієнтацією на європейські стандарти та цілі сталого розвитку.

## ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації здійснено комплексне адміністративно-правове дослідження та практико-орієнтоване обґрунтування адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти в Україні. Наукове завдання полягало у виявленні сутнісних характеристик ресурсного забезпечення як правового інституту, визначенні його структурних компонентів, форм, методів і суб'єктного складу, аналізі чинної нормативно-правової бази та виробленні системних пропозицій щодо її вдосконалення. У межах дисертації розкрито концептуальні, інституційні, інструментальні й функціональні параметри ресурсного забезпечення як ключового інструменту реалізації державної політики в галузі повної загальної середньої освіти. За результатами дослідження сформульовано такі основні висновки:

1. Визначено, що ресурсне забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти є системно організованим та нормативно врегульованим інститутом, який посідає центральне місце у системі публічного управління освітньою діяльністю, досліджено адміністративно-правову природу та інституційну сутність ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО. Обґрунтовано авторське визначення ресурсного забезпечення як комплексу взаємопов'язаних матеріальних, фінансових, кадрових, інформаційних, організаційно-інституційних та правових чинників, спрямованих на реалізацію гарантованого державою права громадян на якісну освіту відповідно до державних стандартів. Визначено, що ефективність функціонування ресурсного забезпечення значною мірою залежить від адміністративно-правового підходу до його регулювання, який вимагає чіткої нормативної бази, ієрархії компетенцій, прозорих механізмів контролю та критеріїв оцінювання. Кожен вид ресурсу (фінансовий, матеріально-технічний, кадровий, науково-методичний, інформаційний) розглянуто як структурну одиницю публічного адміністрування, що має правове наповнення і специфіку реалізації в умовах децентралізації та цифровізації. Особливу увагу приділено адміністративно-правовій природі цього інституту, що визначає його функціональну спрямованість, зв'язок із державними освітніми політиками та роль у формуванні відповідального врядування у сфері освіти.

2. Дослідження мети, принципів і завдань ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО засвідчило, що ці елементи мають складну структурну і функціональну побудову, яка значною мірою визначає ефективність реалізації освітньої політики. Запропоновано авторське бачення мети ресурсного забезпечення як забезпечення умов для реалізації гарантованого права на освіту шляхом створення матеріально-технічної, кадрової, інформаційної та організаційної інфраструктури, здатної функціонувати на засадах прозорості, доступності та ефективності. Наголошено, що принципи ресурсного забезпечення – законності, цільового використання,

публічності, рівності доступу, ефективності й інклюзивності – потребують належної реалізації на практиці, чому перешкоджають як нормативні колізії, так і адміністративні бар'єри. Розроблена авторська класифікація завдань ресурсного забезпечення за типами ресурсів, рівнями управління, функціональним призначенням та джерелами фінансування дозволяє створити чітку методологічну основу для систематизації публічного управління в цій сфері. Особливої уваги набуває забезпечення балансу між загальнодержавними цілями й місцевими ініціативами, що вимагає гнучкого і водночас уніфікованого адміністративного підходу до регулювання ресурсної підтримки ПЗСО.

3. Аналіз нормативно-правових засад ресурсного забезпечення ПЗСО засвідчив наявність сформованої, проте неоднорідної нормативної системи, в якій поєднуються елементи інформаційного, науково-методичного, матеріально-технічного, кадрового та фінансового забезпечення. Запропоновано авторське визначення цього поняття як комплексу юридичних норм, що регулюють правовий статус суб'єктів забезпечення, механізми розподілу та використання ресурсів, процедури контролю та відповідальності у сфері загальної середньої освіти. Поглиблений аналіз системних компонентів – інформаційного, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення – дозволив виявити взаємозв'язки з іншими складовими (фінансовою та кадровою), які не завжди отримують належне нормативне закріплення, що вимагає усунення фрагментарності законодавства, уніфікації процедур, запровадження стандартів ефективного адміністрування та підвищення ролі публічного контролю. Обґрунтовано, що адміністративне право є визначальним для формування та реалізації нормативної бази ресурсного забезпечення, оскільки забезпечує організаційно-правову стабільність і належне функціонування публічної влади у сфері освіти.

4. Встановлено, що адміністративно-правові засади класифікації видів ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО формують багатовимірну категорію, яка включає фінансові, кадрові, інформаційні, матеріально-технічні та науково-методичні ресурси. Обґрунтовано, що кожен з видів ресурсів має власну адміністративно-правову природу, джерела походження, форми реалізації та механізми нормативного регулювання. Запропонована системна класифікація дозволяє уніфікувати управлінську діяльність у сфері освіти, адаптувати ресурсну політику до потреб конкретних територіальних громад та забезпечити належний рівень правового захисту освітнього процесу. Сформульовані авторські дефініції окремих видів ресурсів, зокрема фінансового й кадрового, є важливими для подальшого вдосконалення термінологічного апарату адміністративного права освіти.

5. Обґрунтовано, що ефективне функціонування механізму ресурсного забезпечення ПЗСО вимагає чіткого розмежування рівнів управління (центрального, регіонального, місцевого, внутрішньоорганізаційного) та встановлення пов'язаних із ними напрямів ресурсної політики. Кожен рівень має унікальну адміністративно-правову компетенцію, обсяг відповідальності, суб'єктний склад і нормативне підґрунтя. Розкрито особливості взаємодії між рівнями забезпечення в умовах децентралізації. У результаті дослідження уточнено

дефініцію напрямів ресурсного забезпечення та виокремлено шість ключових напрямків, кожен із яких потребує належного правового регулювання, контрольних процедур та ресурсного планування. Практичне значення мають запропоновані підходи до оцінки ефективності координації між рівнями публічного управління у сфері ПЗСО.

6. Теоретично доведено, що форми й методи мають виступати не тільки як інструменти реалізації державної політики, але й як юридичні конструкції, що гарантують законність, прозорість і підконтрольність управлінських рішень. Запропоновано оригінальну класифікацію форм (нормативно-регламентуючі, планово-прогнозні, організаційно-розпорядчі, договірні, контрольно-наглядові), яка відповідає сучасним викликам в освітній сфері. Запропонована п'ятирівнева класифікація методів ресурсного забезпечення (імперативні, диспозитивні, стимулюючі, координаційні, контрольні) дозволяє комплексно осмислити інструментарій адміністративного впливу на забезпечення стабільного функціонування освітньої інфраструктури. Практика застосування форм і методів у межах чинного правового поля свідчить про потребу в уніфікації та систематизації адміністративних процедур у сфері ресурсного менеджменту ПЗСО.

7. Адміністративно-правовий статус суб'єктів ресурсного забезпечення ПЗСО становить один із базових елементів ефективності освітньої системи. Охарактеризовано інституційний ландшафт основних і допоміжних суб'єктів у цій сфері: від центральних органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, закладів освіти та партнерських інституцій. Встановлено, що статус кожного суб'єкта повинен ґрунтуватися на чітко визначених законодавчих повноваженнях, функціональній автономії, процедурній підзвітності та публічній відповідальності. Запропоновано кілька підходів до концептуалізації правового статусу, зокрема інституційно-функціональний і компетентнісний. Підтверджено, що ефективність ресурсного забезпечення безпосередньо залежить від взаємодії між суб'єктами різних рівнів з урахуванням принципів субсидіарності, легітимності й ефективності. Висвітлено зарубіжний досвід, що підтверджує необхідність оптимізації структури суб'єктів управління з урахуванням новітніх тенденцій цифровізації та децентралізації.

8. Зроблено висновок, що адаптація зарубіжного досвіду у сфері ресурсного забезпечення освіти, зокрема країн Європейського Союзу, є стратегічно важливою умовою модернізації адміністративно-правових механізмів в Україні. Комплексний аналіз моделей ресурсного забезпечення у країн Європейського Союзу та Канаді засвідчив ефективність децентралізованих підходів до управління освітніми ресурсами, широке застосування принципів субсидіарності, прозорості фінансування, багаторівневого контролю та активної участі місцевих громад. Впровадження таких інструментів в українське правове поле потребує нормативного оновлення з урахуванням національних особливостей, а також розробки процедур адаптації правових інститутів у межах адміністративного права. Перспективним напрямом є імплементація канадських стандартів управління якістю освіти, процедурного врядування у сфері освітніх послуг та прозорого моніторингу ефективності витрачання бюджетних коштів.

9. У результаті аналізу системи державного контролю у сфері ресурсного забезпечення повної загальної середньої освіти встановлено, що нині діючий механізм характеризується фрагментарністю, надмірною централізацією та обмеженою результативністю. Визначено, що адміністративно-правовий контроль, який реалізується через систему центральних та місцевих органів виконавчої влади, потребує істотного вдосконалення у напрямі інституційної скоординованості, процесуальної визначеності та забезпечення оперативного реагування на виявлені порушення. Виявлено значну розбіжність між обсягами повноважень суб'єктів контролю та наявними інструментами їх реалізації. Належне функціонування системи контролю вимагає запровадження незалежного моніторингу, цифрових засобів аудиту, чіткого алгоритму перевірок та механізму відповідальності посадових осіб за неефективне управління ресурсами. Держава має посилити прозорість і підзвітність контролюючих інституцій шляхом закріплення відповідних положень у нормативно-правових актах.

10. Аналіз правових засад притягнення до юридичної відповідальності у сфері ресурсного забезпечення засвідчив існування значних прогалин і колізій у чинному адміністративному законодавстві. Встановлено, що нинішні підходи не забезпечують достатньої правової визначеності, своєчасності реагування та адекватного захисту інтересів держави, учасників освітнього процесу та суспільства загалом. Різноманіття суб'єктів ресурсного забезпечення – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, керівники закладів освіти, постачальники ресурсів – зумовлює необхідність розробки спеціалізованих механізмів відповідальності для кожної категорії. Запропоновано вдосконалити адміністративно-деліктне законодавство шляхом деталізації складів правопорушень у сфері бюджетного використання, нецільового витрачання ресурсів, порушень процедур закупівель, а також ввести додаткові інститути досудового врегулювання та попереджувального контролю.

11. Наголошено, що удосконалення адміністративного законодавства у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО є ключовою умовою забезпечення належного функціонування системи освіти в умовах воєнного стану, цифрової трансформації та децентралізації публічного управління. На основі проведеного дослідження встановлено, що чинна нормативно-правова база не відповідає сучасним викликам, зокрема в частині визначення повноважень суб'єктів освітнього процесу, механізмів електронного обліку ресурсів, процедур прозорого фінансування та контролю. Запропоновано концептуальні напрями оновлення законодавства: а) законодавче закріплення електронного реєстру ресурсів освіти; б) гармонізація норм про закупівлі та забезпечення освітніх закладів з принципами належного врядування; в) посилення гарантій педагогів щодо доступу до сучасних матеріальних і методичних засобів; г) чітка регламентація механізмів залучення громадськості до моніторингу розподілу освітніх ресурсів. Впровадження запропонованих змін сприятиме підвищенню якості освіти, ефективності використання бюджетних коштів і зміцненню довіри до системи публічного управління в освіті.

Проведене дослідження дозволило визначити та обґрунтувати необхідність вдосконалення адміністративно-правових механізмів ресурсного забезпечення закладів повної загальної середньої освіти за рахунок удосконалення нормативно-

правової бази фінансового забезпечення закладів ПЗСО, а саме сформульовано низку актуальних пропозицій: а) щодо матеріально-технічного забезпечення – запропоновано передбачити в нормативному регулюванні можливість зміни ціни за одиницю товару чи послуги без коригування загальної суми договору. При цьому слід установити прозорий контрольний механізм, критерії правомірності таких змін і відповідальність посадових осіб за потенційні зловживання; б) у контексті інформаційного забезпечення запропоновано створення державної цифрової освітньої платформи для безоплатного використання закладами ПЗСО. Вона має охоплювати весь спектр цифрових освітніх інструментів, бути синхронізованою з ЄДЕБО, забезпечувати високий рівень захисту персональних даних і враховувати інклюзивні потреби учнів; в) для оптимізації забезпечення навчальними матеріалами рекомендовано запровадити уніфіковану нормативну модель створення та відбору підручників. Її реалізація має відбуватись через створення при МОН відбіркового фільтра на основі не лише педагогічних, а й адміністративних критеріїв оцінювання, зокрема ефективності, прозорості та економічної доцільності; г) у сфері фінансового забезпечення визначено доцільним запровадження оперативних фінансово-правових механізмів перегляду обсягів освітньої субвенції відповідно до змін чисельності учнів упродовж року, що дозволить уникнути дефіциту або неефективного використання бюджетних коштів; ґ) щодо кадрового ресурсу підкреслено важливість формування якісного кадрового складу шляхом забезпечення системи підвищення кваліфікації, оцінювання результативності праці, атестації, створення сприятливих умов для професійного розвитку педагогічного персоналу.

### **СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИЙ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:**

1. Міньковська І.І. Деякі питання сучасного адміністративно-правового законодавства з ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 591–596.
2. Міньковська І.І. Адміністративно-правові засади ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти: досвід Європейського Союзу і Канади. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. № 11. С. 797–801.
3. Міньковська І.І. Деякі питання вдосконалення державного контролю за здійсненням ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2024. № 4. С. 378–386.
4. Міньковська І.І. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності суб'єктів відповідальних за ресурсне забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 507–517.
5. Міньковська І.І. Сучасні виклики щодо необхідності вдосконалення адміністративного законодавства яке регулює ресурсне забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. *Право і суспільство*. 2025. № 1. С. 631–639.
6. Міньковська І.І. Адміністративно-правові аспекти ресурсного забезпечення ПЗСО: сучасні погляди на європейський досвід. *KELM*. 2025. № 1(69). С. 247–255 (Республіка Польща).

7. Мінковська І.І. Сучасний погляд на адміністративно-правовий механізм ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2025. № 5. (87). URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-5-11000>

**які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:**

8. Мінковська І.І. Науково-методичне забезпечення системи загальної середньої освіти: адміністративно-правовий аспект. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 5–6 листоп. 2024 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 125–128.

9. Мінковська І.І. Деякі питання запобігання корупції у сфері повної загальної середньої освіти: *Modern Achievements in Legal Science and Practice*: International scientific conference (Riga, March 19–20, 2025). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2025. P. 184–185.

10. Мінковська І.І. Деякі питання адміністративно-правового забезпечення матеріально-технічної бази системи загальної середньої освіти. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 17 квіт. 2025 р.). Частина 1. Кропивницький, 2025. С. 108–110.

## АНОТАЦІЯ

**Мінковська І. І. Адміністративно-правові засади ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2025.

У дисертаційному дослідженні проведено комплексний правовий аналіз та розв’язання наукових і практичних питань, пов’язаних із визначенням адміністративно-правових засад ресурсного забезпечення у сфері повної загальної середньої освіти. Досліджено сутність і ключові особливості ресурсного забезпечення в сфері повної загальної середньої освіти. Проведено комплексну адміністративно-правову характеристику кожної зі складових ресурсного забезпечення: фінансової, матеріально-технічної, кадрової, інформаційної та науково-методичної. Проаналізовано цільову спрямованість, принципи та завдання ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО.

Сформульовано авторське визначення нормативно-правовим засадам ресурсного забезпечення ПЗСО. Проведено глибокий аналіз чинного законодавства України, включаючи Закон України підзаконні акти Кабінету Міністрів України та накази профільного міністерства. Виявлено прогалини, суперечності та фрагментарність регулювання.

Грунтовно досліджено адміністративно-правовий механізм ресурсного забезпечення у сфері ПЗСО як складну, структурно багаторівневу систему, що забезпечує реалізацію освітньої політики держави та гарантує право громадян на

якісну освіту. Проаналізовано види ресурсного забезпечення ПЗСО та їх класифікацію. Досліджено рівні та напрями ресурсного забезпечення. Надано авторське тлумачення категорій «рівень» та «напрямок» як адміністративно-правових конструкцій.

Проаналізовано європейський та канадський досвід, щодо реалізації політики ресурсного забезпечення, з акцентом на їх повноваження, координаційні функції та механізми фінансування. Зроблено висновок про релевантність досвіду ЄС і Канади для України з урахуванням чинників воєнного стану та децентралізації.

Зосереджено увагу на системі державного контролю у сфері ресурсного забезпечення ПЗСО. Розкрито принципи, мету та завдання державного контролю, класифіковано його за суб'єктами, об'єктами, формами, періодичністю та управлінськими рівнями. Проаналізовано нормативно-правову базу та етапи проведення контрольних заходів. Узагальнено судову практику з питань контролю у сфері ресурсного забезпечення.

Розглянуто особливості юридичної відповідальності суб'єктів ресурсного забезпечення ПЗСО. Проведено теоретико-правовий аналіз адміністративної відповідальності в системі освітнього управління. Запропоновано авторське визначення та структуру ознак такої відповідальності. Узагальнено практику досудового врегулювання конфліктів та превентивні заходи, зокрема роль правових консультацій, внутрішнього аудиту й адміністративного захисту добросовісних суб'єктів.

Визначено авторські критерії оцінки ефективності адміністративно-правового регулювання. На основі цих критеріїв класифіковано основні сучасні виклики, що мають нормативно-правовий характер. Окреслено також фінансово-організаційні та соціально-правові виклики, серед яких – відсутності уніфікованої державної цифрової освітньої платформи, дефіцит уніфікованих процедур створення, відбору та постачання підручників і навчальних посібників, воєнні ризики, кадровий дефіцит, зниження інституційної спроможності громад. Сформульовано авторські пропозиції щодо модернізації законодавства з урахуванням принципів стабільності, гнучкості, орієнтації на результат та інтеграції міжнародного досвіду.

**Ключові слова:** ресурсне забезпечення; повна загальна середня освіта; інформаційне забезпечення, науково-методичне забезпечення, матеріально-технічне забезпечення, фінансове забезпечення; кадрове забезпечення; адміністративно-правовий механізм; державний контроль; правове регулювання освіти; цифровізація; освітня субвенція; децентралізація.

## SUMMARY

**Minkovska I. I. Administrative and legal principles of resource provision in the field of complete general secondary education. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.**

Dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences in the specialty 12.00.07 «Administrative law and process; financial law; information law». – Scientific Institute of Public Law. Kyiv, 2025.

The dissertation research conducted a comprehensive legal analysis and resolution of scientific and practical issues related to the definition of administrative and legal principles of resource provision in the field of complete general secondary education. The essence and key features of resource provision in the field of complete general secondary education were investigated. A comprehensive administrative and legal characteristic of each of the components of resource provision was conducted: financial, material and technical, personnel, information and technical and scientific and methodological. The target orientation, principles and tasks of resource provision in the field of general secondary education were analyzed.

The author's definition of the regulatory and legal principles of resource provision in general secondary education was formulated. An in-depth analysis of the current legislation of Ukraine was conducted, including the Law of Ukraine, by-laws of the Cabinet of Ministers of Ukraine and orders of the relevant ministry. Gaps, contradictions and fragmentation of regulation were identified.

The administrative and legal mechanism of resource provision in the field of PZSO has been thoroughly studied as a complex, structurally multi-level system that ensures the implementation of the state's educational policy and guarantees the right of citizens to quality education. The types of PZSO resource provision and their classification have been analyzed. The levels and directions of resource provision have been studied. The author's interpretation of the categories "level" and "direction" as administrative and legal structures has been provided.

The European and Canadian experience in implementing resource provision policy has been analyzed, with an emphasis on their powers, coordination functions and financing mechanisms. A conclusion has been made on the relevance of the experience of the EU and Canada for Ukraine, taking into account the factors of martial law and decentralization.

The attention has been focused on the system of state control in the field of PZSO resource provision. The principles, purpose and tasks of state control have been revealed, and it has been classified by subjects, objects, forms, periodicity and management levels. The regulatory framework and stages of control measures are analyzed. Judicial practice on issues of control in the field of resource provision is summarized.

The features of the legal liability of the subjects of resource provision of the PZSO are considered. A theoretical and legal analysis of administrative liability in the educational management system is conducted. The author's definition and structure of the signs of such liability are proposed. The practice of pre-trial conflict resolution and preventive measures are summarized, in particular the role of legal consultations, internal audit and administrative protection of bona fide subjects.

The author's criteria for assessing the effectiveness of administrative and legal regulation are determined. Based on these criteria, the main modern challenges of a regulatory and legal nature are classified. Financial, organizational and socio-legal challenges are also outlined, including the lack of a unified state digital educational

platform, the lack of unified procedures for the creation, selection and supply of textbooks and teaching aids, military risks, personnel shortages, and the decline in the institutional capacity of communities. Author's proposals for the modernization of legislation are formulated taking into account the principles of stability, flexibility, result orientation and integration of international experience.

**Key words:** resource provision; complete general secondary education; information provision, scientific and methodological provision, material and technical provision, financial provision; personnel provision; administrative and legal mechanism; state control; legal regulation of education; digitalization; educational subvention; decentralization.